

Jest ovšem pravda, že vyléčitelná nemoc prodaného zvířete jest vada napravitelná, čili jež se napravití dá, k čemuž poukazuje zejména *H a s e n ö h r l* Oblig. R-II. str. 476 pozn. 87, dokládaje to rozhod. nejvyš. soudu č. 302, 4287. Avšak tato možnost napravení vady neboli vyléčení nemoci dle přirozenosti věci a zejména dle rozumně předpokládané (*p r a e s u m o v a n é*) vůle obou stran musí býti přece časově omezena; neboť přece nikdo rozumný nemůže žádati na př. od povozníka, jenž koně koupil pro okamžitou práci, pro stěhování neb pod., neb od rolníka neb chalupníka, jenž koně koupil do jarní práce polní — aby zrážlivého koně, jenž se vůbec do tahu nehodí — teprv snad několik měsíců neb i déle cvičil a učil tak vadu tu napravoval. Naopak, podle našeho názoru v takovém případě, když kůň koupen do tahu, sluší zrážlivost pokládati za nenapravitelnou a přísluší kupci právo na zrušení smlouvy. Proto také *K r a i n z P f a f f E h r e n z w e i g* § 322. str. 89 učí, že kupující může žádati odstranění čili napravení vady, může-li býti vada ta úplně a včasně (*r e c h t z e i t i g*) býti napravena, t. j. v takové přiměřené době, aby kupující mohl koně k zamýšlené a prodávajícímu známé práci tažné užití, tedy na př. do jarní práce polní; není-li to do té doby možno, jest vada zrážlivosti nenapravitelná, jak dokládá spisovatel (rozh. nejvyš. soudu Ung. Gl. VI. ed. 2254.⁴)

Boj proti lichvě a osnovy nových zákonů.

Píše Dr. JOS. ZELINKA.

Vládní odůvodnění k podaným osnovám ke konci praví, že »lze tvrditi, stanou-li se obě osnovy zákony, že jest opatřeno vše, jak proti lichvě, ale také (!) na obranu poctivých výrobcův a obchodníků.«

⁴) Byl-li kůň podle patrného a zřejmého úmyslu stran prodán k jinému účelu, než ku konání obvyklých prací tažných, byl-li na příkl. prodán koňskému řezníku za cenu masa, kůže, kostí atd., pak ovšem prodávající kupujícímu neručí ani za zrážlivost prodaného koně.

Výsledek jistě ten nejlepší, jaký jen zákonodárce i lid od zákona si může přát.

Jest však skutečně v obou osnovách opatřeno vše, co zaručuje do budoucnosti naději v lepší výsledky, »pokud vůbec lze nápravy od trestních pravidel očekávat« a ponechou všechna ustanovení obou osnov ovoce jen dobré?

Budiž mně dovoleno představou účinků praktického jejich provádění hledati odpověď na tyto otázky.

Hlavní důraz ve vládním doprovodu i osnovách se klade na zavedení nové instituce lidových soudů pro trestání »válečné« lichvy a nové značné zotřetí trestních sazeb. Pokud se týká naději v účinnost těchto »nových« prostředků, navazují především na první část poznámek k boji proti lichvě uveřejněnou v Právniku na str. 113 a n. Zkušenosti ze soudní praxe posavadní ukázaly — to jest jistě přesvědčení většiny praktických právníků — že posud platný základní předpis o předražení, s neurčitým pojmem »zřejmě přemrštěné ceny« dle § 20. (cituji §§ obou osnov pouze čísla, do 17 osnovy o lidových soudech, vyšší čísla od 19. o zásobování obyvatelstva předměty potřeby —) není zákonem způsobilým, aby mohl spolehlivě vésti ke zjištění a potrestání viníka předražitele.*) To vlastně uznává i vládní doprovod sám, který praví výslovně, že »neúspěch tak mnohého řízení proti předražitelům měl příčinu svou jedině v tom, že nebylo lze dokázati, že cena za přemrštěnou udaná jest opravdu přílišnou a to opět proto, že výrobní náklady vypočítati bývá

*) Odchylné mínění a námitky vyslovené Dr. Boh. Vonešem v »Právniku« str. 273 a n. tohoto přesvědčení nevyvrací. Autor předstupuje tu s novým výkladem přemrštěnosti ceny, již posuzuje na rozdíl od výkladu běžného nikoli podle zisku a opatrovacích nákladů obžalovaného v konkrétním případě vzhledem k věci prodané, nýbrž podle celkové jeho hospodářské síly a situace, což však jest podklad pro posouzení přemrštěnosti ceny ještě širší a neurčitější a tudíž nespolehlivější. Také další vývody v příčině řízení oznamovacího nesouvisí přímo s otázkou způsobilosti zákona materiálního a úspěšnosti trestního řízení v případech před soudy projednávaných. Ostatně — nehledíc k jiným pochybnostem — předpis, že trestní stíhání by mělo míti místa jen k žádosti úřadu bezpečnosti, by nebylo lze v praxi ani všeobecně provést, nejvýše snad ještě ve velkých městech, kde jsou zřízeny zvláštní úřady k potírání lichvy.

nejvýš obtížno a při výrobcích zemědělských namnoze zholá nemožno«. Poukazuje na nesnáze důkazu znaleckého, vládní doprovod praví pak dále: »tomu se má nyní učiniti konec«. Důsledek jistě zcela správný a logický.

Čekáme-li však, že osnovy, aby závadu zmíněnou bezpečně odstranily, přijdou na kořen její a změni předpis o předražení tak, aby praxe při výkladu jeho nemusela bojovati s těmito obtížemi, dočkáme se zklamání. I nové osnovy ponechávají posavadní předpis o skutkové povaze trestního předražení v § 20. úplně beze změny — navrhuji toliko změnu soudní kompetence. Zavádějící nové soudy lidové s přísedícími z vrstev obchodníků, živnostníků, zemědělcův a spotřebitelův ponechávají jim tutéž zbraň »zřejmě přemrštěné ceny« — jen přísnějšími tresty naostřenou — jež se neosvědčila v ruku soudců zkoušených a očekávají od této pouhé změny v sestavení soudu konec všech obtíží, úspěšnosti soudního trestání lichvy v praxi v cestu se stavících. Tito přísedící lidových soudů, »pokud jsou sami k tomu způsobilí«, mají posouditi přiměřenost cen a podobně i přiměřenost tvrzených nákladů výrobních »podle volného uvážení všech okolností« — znalci mají míti úlohu jen orgánů informativních. Přes to, že se tím v obou těchto směrech nezavádí do řízení trestního vlastně nic nového, — neboť i soudcové zkoušení soudí dle platného trestního řádu o vině a všech okolnostech pro rozhodnutí o otázce viny a trestu důležitých podle svého volného uvážení a ani pro ně posudek znalců není formálně závazný, nýbrž pro rozhodnutí soudu má význam jen potud, pokud k přesvědčení soudců působí svými vnitřními důvody, — očekává vládní doprovod od spolupůsobení lidových přísedících sama o sobě, že složité a obtížné důkazy o přemrštěnosti ceny v řízení průvodním odpadnou a nahradí je »dostatečné odborné znalosti« přísedících, kteří v konkrétním případě sami přímý a samostatný úsudek o přiměřenosti ceny i nákladů výrobních si utvoří a přemrštěnost ceny požadované bez formálního dokazování, zejména i bez výsledku znalců, posoudí.

To má býti podle očekávání vládního doprovodu patrně pravidelný postup trestního řízení, to jest těžisko celé reformy.

Chci jen stručně ukázat, do jaké míry toto očekávání dle znění osnovy samé lze pokládati za odůvodněno.

V tom směru nutno poukázat předem k tomu, že vládní doprovod není v plném souladu se zněním osnovy o soudech lidových. V § 11. v odst. 1. se praví, že o přiměřenosti cen rozhoduje soud podle volného uvážení všech okolností a nikoli jen »přisedící«, kteréhož označení užívá osnova pro 2 nebo 4 členy lidového soudu ze skupin výrobců a spotřebitelů povolaných na rozdíl od soudce z povolání, který soudu předsedá (§ 3.). Podivným způsobem ovšem hned následující odstavec 2 § 11. mluví o výsledku znalce, »nemají-li přisedící sami dostatečných odborných znalostí.«

Přes tuto nesrovnalost dlužno zajisté odstavci 1. v souvislosti s ostatními ustanoveními osnovy o složení lidového soudu rozuměti tak, že i předsedající soudce z povolání se účastní rozhodování o přiměřenosti ceny aspoň jako rovnocenný člen lidového soudu, neboť dle § 12. se provádí řízení před soudy lidovými podle předpisů trestního řádu a zejména hlasuje o rozsudku i soudce z povolání, a to v pořadí po přisedících, tedy v případě, že by tito byli odchýlného mínění, s hlasem dokonce rozhodujícím. A nyní stojíme před záhadou. Lidový soud skládá se dle osnovy ze soudce z povolání jako předsedy a z přisedících, 2 u přestupků nebo 4 u přečinů a zločinů, z nichž polovina má být vzata ze spotřebitelů a druhá patrně ze skupiny výrobců a obchodníků.

Obžalovaný bývá zpravidla z kruhů této poslední skupiny — jak možno si v praxi vůbec představití případ, že by soud lidový takto složený, t. j. nejen přisedící ze skupiny výrobců, nýbrž i přisedící ze skupiny spotřebitelů a též soudce z povolání mohli ze své dostatečně odborné znalosti správně a dle svého nejlepšího vědomí a svědomí přiměřenost ceny a tvrzených nákladů výrobních samostatně posouditi a o vině obžalovaného spravedlivě rozhodnouti? Dejme tomu, že v konkrétním případě bude míti jeden z přisedících, patrně asi nejspíše z kruhů obžalovaného, ze skupiny výrobců neb obchodníků, »dostatečně odborné znalosti«, aby sám mohl posouditi přiměřenost cen a nákladů výrobních obžalovaného — ačkoli i to při rozmanitosti případů a obmezeném počtu

přisedících z řad výrobců a obchodníků bude případ řídský, dle § 13. mají býti vzati pro celý soud lidový 3 přisedící ze zemědělců a 3 z obchodníků a živnostníků — na jakém základě mají pak čerpati svoje přesvědčení pro rozhodnutí o přemrštěnosti cen a pro hlasování o odsouzení nebo sprostění ostatních členové soudu, přisedící z řad spotřebitelů a soudce z povolání? Či má mínění a hlas jednoho přisedícího, »způsobilého«, určovati též mínění a hlas ostatních členů soudu »nemajících dostatečných odborných znalostí«? A jak konečně zjistiti tuto »kvalifikaci« přisedících pro jednotlivý případ, zejména i vůči obviněnému? Není také vyloučeno, že přisedící ze skupiny výrobců i ze skupiny spotřebitelů — třeba z řad dělníků téhož oboru — se pokládají za »způsobilé«, mínění jejich však o přemrštěnosti ceny se různí, případ takový může se častěji vyskytnouti — má pak o vině nebo nevině rozhodnouti hlas soudce z povolání, patrně »nekvalifikovaného«, či má soud vyslechnouti znalce přes to, že oba přisedící »mají dostatečné odborné znalosti«? Již z těchto několika příkladů jest samozřejmo, do jakých rozporů ustanovení osnovy v těch směrech sama mezi sebou přicházejí, a na jaké překážky by v praxi stále narážela. V každém případě nutno dle znění osnovy trvati na tom stanovisku, že o vině a tudíž i o přemrštěnosti cen rozhoduje celý soud hlasováním dle § 12., a má-li tedy s o u d býti »způsobilý«, musí všichni hlasující členové, každý sám o sobě, míti možnost o přiměřenosti cen i nákladů výrobních samostatný úsudek si utvořiti.

A poněvadž při zamýšleném složení lidových soudů v praxi jest téměř nemožno předpokládati u všech jeho členů dostatečné odborné znalosti pro určitý případ, nezbude zpravidla zase nic jiného, než dle všeobecných zásad řízení trestního a dle výslovného znění § 11. osnovy vyslechnouti znalce — jak tomu bylo posavad u soudů »učených«.

Stav a postup řízení trestního se tedy ani zavedením soudů lidových ve smyslu osnovy navrhovaných podstatně nemění. I soudy lidové, při nichž se ostatně počítá na vydatné spolupůsobení soudců z povolání, kteří předsedají a řídí jednání, mohou souditi pouze dle platných zákonů materi-

ních i formálních. I pro ně platí všechna zásadní ustanovení trestního řádu, zejména o řízení průvodním — nová pomůcka vynalezená v odst. 3 § 11. osnovy, data získaná berní správou o přírůstku majetku obviněného za dobu války, jistě by mohla tvořiti jen důkaz podpůrný, ceny ostatně dosti problematické, neboť přírůstek majetku může pocházeti z pramenů nejrozličnějších a sám sebou nepodává vůbec žádného důkazu pro posouzení přiměřenosti cen nyní obžalovaným požadovaných.

Soud lidový musí zejména též v rozsudku odsuzujícím uvést důvody, z jakých dospěl k přesvědčení o vině obžalovaného, t. j. o přemrštěnosti ceny, jež po případě jsou předmětem přezkoumání v instancích vyšších — ač § 12. jen všeobecně se odvolává na předpisy trestního řádu a o řízení odvolacím osnova nic bližšího neobsahuje.

Vracím se k východisku celé úvahy, ke zkušenostem ze soudní praxe, vylíčeným na str. 113 a n.

Pokud platí posavadní předpis o předražení dle § 20. i s jeho běžným výkladem, nemůže zabezpečiti úspěšnost trestního stíhání předražitelů ani zavedení lidových soudů ve smyslu navrhovaném, neboť »odborné znalosti přisedících« k posouzení přiměřenosti cen »s o u d e m lidovým« v praxi nestačí — kromě snad případů zcela výjimečných, kde odborných znalostí není vůbec třeba. Posledním a hlavním útočištěm pro zjednání základu k přesvědčení soudu lidového o přiměřenosti zisku a nákladů výrobních mohou býti zase jen znalci z kruhů obžalovaného — jichž součinnost v řízení průvodním, jak vládní doprovod sám v souhlase se zkušenostmi z praxe (str. 117) uznává, se nikterak neosvědčila.

O tento kámen úrazu — zjištění přiměřenosti zisku na základě výpočtu opatřovacích nákladů obžalovaného v řízení průvodním — rozbila se činnost soudců z povolání a z důvodů uvedených nemůže ani činnost navrhovaných soudů lidových míti lepších výsledků, leč, že by se pro soudy lidové zásada volného »uvažování všech okolností« změnila v zásadu »volného rozhodování« vůbec.

Že pak zvyšování trestů, byť i sebe různější, samo o sobě k cíli nevede, zkušenost též již dostatečně ukázala.

Stavba i několika poschodových trestních sazeb sebe uměleji vybudovaná musí se shroutiti, není-li základ pevný, t. j. není-li skutková povaha trestního předražení, na níž spočívá celý systém trestů v násl. paragrafech, určena tak, aby bylo možno přemrštěnost ceny dle přesných a jednoduchých objektivních znaků rychle a spolehlivě zjistiti. To jest ostatně i první podmínkou rychlosti řízení, na niž vládní doprovod i osnova kladou též velkou váhu, ač ovšem ani předpis § 10. — aspoň pro řízení přestupkové — nezavádí žádné novoty.

Zásadně s přísnými trestními sazbami lze zajisté jen souhlasiti, neboť ne neprávem se přirovnává lichva potravinami k velezradě ohrožující přímo veřejný pořádek a existenci státu našeho. Z toho důvodu jeví se též ospravedlněno i výjimečně přísné nové ustanovení § 42. odst. 1, jež vylučuje při odsouzení pro předražení (§ 20. a n.) použití mimořádného práva zmírňovacího, kteréž povšechně ve skutečnosti pozbylo své »mimořádnosti« a naopak — hlavně ovšem ve snaze zmírniti a přizpůsobiti zastaralý zákon trestní dobám novějším — stalo se u soudů pravidlem téměř mechanickým. Nápadno jest jen, že v § 42. odst. 1 není uveden též § 261. tr. z., takže záměna trestu jednoduchého vězení v peněžitou pokutu — na př. pro přestupek předražení v sazbě 14 dní až 6 měsíců — zásadně vyloučena býti nemá.

Jedině dva nové nejkrajnější tresty pro zločiny, stanné právo a konfiskace jmění, nezdaří se býti určeny asi pro praktické použití, neboť podmínky stanného práva dle § 17. a konfiskace jmění dle § 43. jsou tak výminečné, že těžko lze si představit v praxi jejich uskutečnění a rychlé zjištění. To platí zejména o podmínce stanného práva, neboť tyto zločiny dle své povahy nebývají páčány tak zřejmě a veřejně, aby samo spáchání jich již veřejný pokoj a řád ohrožovalo — to může způsobiti spíše teprve zvěst o nich a vzrušení v lidu z toho vzešlé, jež však stanným právem na předražitele jaksi dodatečně prohlášeným jen nepřímo může býti uklidněno, a zdá se, že oba tyto krajní tresty byly spíše jen na povšechné preventivní zastrašení výrobcův a živnostníků do osnovy pojaty.

Přísné tresty na předražení mají však svůj líc a rub.

Předpisy o stíhání předražitelů chrání na jedné straně spotřebitele, na druhé hrozí přísnými tresty, dokonce i smrtí

dle stanného práva výrobcům a obchodníkům — ovšem jen těm, kteří při prodeji se dopouští trestného předražení. Prodej však předpokládá výrobní a obchodní činnost. Není-li výrobcům a obchodníkům již předem ze znění zákona bezpečně známo, co v jejich konkrétní činnosti zákon za trestné předražení prohlašuje t. j. jakou cenu v určitém případě za »zřejmě přemrštěnou« pokládá — a to dle znění § 20. a výkladu posavadního vypočítí není úlohou snadnou, tím méně dle osnovy vzhledem na »volné uvážení« přisedících lidového soudu bez zřejmé známky kvalifikace — hrozí nebezpečí, že pro zvýšené riziko trestního odsouzení buď činnost svou obmezí nebo docela ji zastaví — anebo ti odvážnější a méně svědomití riziko zvýšených trestů započtou do celkového rizika ztráty obchodní a o ně cenu ještě více zvýší, jako se to už nyní ve skutečnosti dělo.

Zdali by tomuto prvému nebezpečí bylo možno s úspěchem čeliti novým ustanovením § 23.a), patrně na tuto možnost pomýšlejícím, jest nejvýš pochybno, zejména u výroby původní, pro výživu snad povšechně nejdůležitější, j. u zemědělců, držitelů dobytka, drůbeže a pod. Není pak vyloučeno, že by zvýšená přísnost mohla míti v zápětí i důsledky nepříznivé, jichž by si zákonodárce ani lid sám jistě nepřál, a že by zvýšené tresty na místě lacinějšího a snadnějšího zásobování obyvatelstva činností výrobcův a obchodníků domácích mohly přivoditi obmezení podnikavosti výrobní a obchodní pro spotřebitele jistě méně žádoucí.

Z celé této souvislosti a hospodářské povahy předpisů o předražení jest zřejmo, že dlužno si počínati při jejich uzákonění se zvýšenou opatrností a uvážiti jejich důsledky do všech podrobností. Nejedná se jen o akt odplaty nebo docela pomsty vykořisťovatelům, jde zároveň i o ochranu obyvatelstva na domácí výrobu a obchod odkázaného, o ukojení jeho životních potřeb měrou co nejdokonalejší a nejvydatnější.

Jsou vedle neurčitého základního předpisu o předražení a značně zvýšených trestních sazeb s vyloučením snížení trestu pod zákonnou sazbu až do stanného práva s trestem smrti, v osnovách též jiná ustanovení, jež vzbuzují pochybnosti a jichž vhodnost a účelnost nutno opatrně zkoumati.

Jest to zejména též nové ustanovení § 44. odst. 2 o ztrátě živnosti a nucené správě nemovitosti zemědělce, když nedošlo sice k odsouzení, ale podezření z trestného činu nebylo provedeným řízením dostatečně odstraněno — nejasné novum otevírající v zákoně vyhlídku na možnost justice inkvisiční.

Jest též uvážit, zdali způsob jmenování přisedících na základě návrhů odborových a politických organizací jest tou nejvhodnější cestou, aby vhodné osoby pro n e s t r a n n é rozhodování byly za přisedící vybrány — nehledíc ani k tomu, zdali přednosta soudu, který snad ani dlouho ještě v okrese není činným, a docela předseda soudu sborového pro celý kraj, mohou mít dostatečné znalosti osob, aby výběr odpovídající podmínkám a očekávání § 14. mohli sami spolehlivě provést. Jest nutno nejen zabezpečiti, aby byly vybrány za přisedící osoby nejčestnější a nejpoctivější, nybrž i co nejvíce vyhnouti se tomu, aby před veřejností ani stín strannickosti nemohl na ně padati, což se nezdá při podstatě třídního nebo politického strannictví, na jehož základě organizace přirozeně jsou zbudovány, způsobem navrženým dosažitelné. Zasluguje úvahy, zdali by se spíše nedoporučovalo vybírat přisedící dle zásad zákona o sestavení seznamu porotců z 23. května 1919 č. 278 sb. z. a nař., jež právě v tyto měsíce se provádí a jež by technicky bylo i pro tento zákon připraveno. Jest tu dále zmíněné již ustanovení § 11. odst. 3, jímž odchyluje se osnova od posavadního stanoviska v zákonodárství, že výsledků zjištění berních správ pro jiné obory než k účelům daňovým nelze úředně používat, a jest otázka, zdali tato odchylka jest i v tomto případě účelná a vhodná.

Řídkou výjimkou, kde v osnovách se projevuje, že bylo přihlíženo k zkušenostem z praxe, jest nové ustanovení § 19. č. 3, dle něhož trest pro překročení maximálních cen nevyklučuje případné potrestání další pro předražení, je-li cena nad to »zřejmě přemrštěnou« (srv. též Dr. Šudoma str. 296). K tomu připojuje osnova další změnu v kompetenci, prikazujíc jurisdikci pro překročení nejvyšších cen soudcům zkoušeným — ne docela pochopitelným způsobem »dle zásad řízení správního«, ač snad zásada veřejné obžaloby se i pro tyto případy před řádné soudy takto odkázané zachová.

vává, čemuž nasvědčuje úprava řízení mandátního v §§ 4, 5, 6 a řízení odvolacího v § 7 a dále též § 10.

Uvedené příklady dostatečně dokazují, že v předložených osnovách jest celá řada ustanovení nových i z dřívějších zákonů převzatých, jež vyžadují, aby jednotlivě i v celku byla podrobena nejbedlivější úvaze a to jak po stránce právnícké, tak i hospodářské. Že formální část návrhu, aby osnovy byly přikázány právnímu výboru k podání zprávy do 24 hodin, nemohla v praxi se uskutečniti, se již ukázalo. Celý problém není jistě tak jednoduchý. Byť i bylo si přáti, aby s urychlením co největším osnovy byly vyřízeny, jest ještě více nutno vystříhati se ukvapení. Otázka předražování souvisí těsně nejen se zásobováním obyvatelstva uvnitř, nýbrž i s podmínkami činnosti výrobní pro vývoz zahraniční. V zájmu lidu i státu jest třeba, aby při vydání zákonů tak důležitých bylo využito všech sil a složek i pramenů zkušenosti, jež mohou k zdárnému rozřešení přispěti.

K tomu cíli se zejména doporučuje, aby Nár. shromáždění s urychlením si vyžádalo — pokud snad vláda sama před podáním návrhu tak neučinila — dobrozdání o předložených osnovách od právnícké fakulty a korporací právníckých (Právnícké jednoty, Advokátní komory) a též od soudců všech instancí v praxi činných (plen. senátu nejvyššího soudu, Svazu československých soudců). Nemá-li se vzbuditi pouze zdání, že v boji proti lichvě se něco děje, aniž by se však vážně počítalo na úspěch celé zákonodárné akce a má-li z porad Nár. shromáždění vyjítí zákon pro lid i stát prospěšný, jest zapotřebí, »aby s využitím všech zkušeností a znalostí, jimiž mohou zástupci různých stavů a vrstev lidu v té věci přispěti,« předložené osnovy byly upraveny ve formě pro dobrý zákon způsobilé tak, aby po stránce právnícké zabezpečoval spravedlivé potrestání vinníků jej přestoupivších, a po stránce hospodářské, aby jím k dalšímu vlastnímu cíli, ochraně jednotlivců hospodářsky slabých bez ohrožení výroby a podnikavosti, bylo možno aspoň se přiblížiti.

Připojuji v souvislosti s první částí poznámek na str. 120 a n. i pokus o precisování důsledků pozitivních, k nimž

vedou projevené pochybnosti o základních ustanoveních osnov vzhledem k zkušenostem v soudní praxi nabytým.

Rozhodne-li se zákonodárce pro spolupůsobení soudců z lidu, mohou je soudcové z povolání zejména pro trestní soudnictví v případech předražování zásadně jen vítati, ovšem z důvodů uvedených nikoli bezvýhradně ve způsobu v osnově navrhovaném.

V zájmu úspěšného spolupůsobení v praxi jest třeba v připravovaných zákonech

1. buď vyhraditi rozhodování o vině pouze přisedícím z lidu na jejich výlučnou zodpovědnost na způsob soudů porotních tak, že by rozhodovali o přemrštěnosti ceny bez udání důvodů, a soudce zkoušený by jen jednání řídil a účastnil se společně s přisedícími hlasování o trestu v případě verdiktu odsuzujícího,

2. anebo ustanovení o předražení dle § 20. cís. nař. z 24. března 1917 č. 131 ř. z. úplně odstraniti a nahraditi je předpisem vymezujícím skutkovou povahu trestného předražení objektivními znaky určitými, přesnými a pro každého hned srozumitelnými, asi na způsob ustanovení § 19. o nejvyšších cenách v ten smysl, že trestného předražení se dopouští ten, kdo žádá nebo přijme cenu vyšší než úředně stanovenou.

Pro systém porot — s přiměřeným počtem přisedících asi 5 nebo 7 a s vyloučením odvolání z rozsudku a ponecháním pouze zmateční stížnosti — mluví zvláštní povaha těchto trestních ustanovení, chránících spíše zájem veřejno-právní než přímo právní statky jednotlivých občanů. Tento způsob lidových soudů by též spíše odpovídal tendenci ve vládním doprovodu naznačené, aby »lid byl učiněn spoluzodpovědným na tom, zač nesla dosud vláda sama zodpovědnost« a »aby věc šla rychle a řízně ku předu.« Vláda dávajíc v osnovách — aspoň dle doprovodu — »ohromná práva lidu«, myje si do budoucnosti ruce, selže-li nyní zákonná obrana proti lichvě, není vinna vláda ani zákon, nýbrž lid sám. Tím bedlivěji musí lidové Nár. shromáždění zákony tyto zkoumati, a zejména uvážiti, zdali zbraň, kterou vláda v osnovách lidu do rukou dává, jest vůbec způsobilá, aby jí bylo možno účinně a úspěšně proti lichvě použití a zdali není

snad uzpůsobena tak, že by jejím ostrím po případě lid sám své zájmy mohl poškoditi.

Řešení druhé by ovšem předpokládalo účelně vybudování cen úředně stanovených na podkladě národohospodářském aspoň pro nejdůležitější potřeby životní, jak na str. 120 a n. blíže naznačeno.

V tom směru činí vlastně osnovy první krok, dávající v § 4. v souvislosti s § 19. č. 3 jurisdikci pro překročení nejvyšších cen soudcům z povolání, zůstaly však na polovici cesty. Správně vycitují potřebu rychlého a neodvislého soudnictví v řízení o překročení nejvyšších cen — ač odůvodnění v doprovodu, proč by politické úřady byly k tomu nezpůsobilé, zní poněkud podivně — jednoduchost a účelnost by však žádala, aby byla zásada ta provedena do důsledků, a aby neosvědčivší se předpis § 20. z válečných dob Rakouska vyrostlý byl úplně odstraněn, a trestní sazby k němu se pojící byly případně a jednodušeji navázány na předpis určitý, odpovídající po případě ustanovení § 19.

Ostatně kumulace trestního stíhání, pokud prvé řízení k rychlému a účinnému potrestání může postačiti, není ani účelnou a pro řízení soudní vhodnou.

Čím zákon jednodušší a všemu občanstvu srozumitelnější, tím lepší a pro účel svůj — potrestání vinníků jej přestoupivších též na výstrahu ostatních — vhodnější a způsobilejší.

Konečně předpis § 20. válečnými tendencemi rakouskými zdiskreditovaný v nezměněném znění jest vůbec již zastaralý a nehodí se ani pro nové poměry v našem státě československém. I ta retrospektiva »využívající válekou vyvolaných poměrů« nezní pro naše poměry v novém státě československém jaksi vhodně — nehledě k tomu, že ve skutečnosti náležitost ta se v praxi ani nezkoumá, každé skutečné předražení samo sebou se kvalifikuje za využití mimořádných poměrů. Také postupem času se vyvinuvší ochrana všech »předmětů potřeby« se neosvědčuje vhodnou a účelnou (str. 121.).

Celý tento předpis § 20. ve všech svých podstatných náležitostech, jež osnova zcela věrně přejímá i na dále z dob rakouských, nejeví se sám sebou, svým původem, účelem i zněním vhodným zákonem pro nové naše poměry spíše

»poválečné«. Jest již na čase, aby byl odložen mezi staré zrezivělé válečné zbraně rakouské, jimiž bývalý stát se snažil o vítězný konec války na udržení poroby celého našeho národa, a aby byl nahrazen zákonem novým, odpovídajícím duchu a potřebám státu našeho, snažícího se o přechod do spořádaných poměrů mírových.

Ani řešení navrhované neposkytuje a nemůže ovšem poskytovat bezpečné záruky úspěchu hospodářského. Z vyličených důvodů se však zdá, že v podaných osnovách není »opatřeno vše, jak proti lichvě, a l e t a k é na obranu poctivých výrobcův a obchodníků« a to ani pro obor trestního soudnictví samého. V tom směru zkušenosti posavadní, jichž význam v legislativě jistě nelze podceňovati, mluví zřejmě pro změnu zákona materiálního a tomuto požadavku by řešení navrhované — pokud by se snad nenalezl způsob lepší — vyhovovalo aspoň potud, že řízení trestní by mohlo býti úspěšné a spolehlivě vésti k zákonitému potrestání vinníků před soud postavených. — Na konec odvažuji se projevit přesvědčení, jistě v souhlase s většinou československých soudců z povolání, že, bude-li jim dán způsobilý zákon s přesnými objektivními znaky trestného předražení, dosáhne bezpečně i v jejich rukou tohoto svého cíle pro obor soudnictví trestního, aniž by bylo třeba k tomu účelu zaváděti nový, celkem pro praksi dost složitý a posud nevyzkoušený aparát soudů lidových v osnově navrhovaných.

Psáno dne 5. října 1919.

PRAKTICKÉ PŘÍPADY.

Příspěvek k min. nař. z 9. února 1919 č. 62 ob. zák. a nař.: Každá výpověď pronajímatele, má-li býti proti nájemci účinná, musí býti dána se svolením soudu. Námitky proti mimosoudní výpovědi podané dlužno vrátiti, poněvadž nehodí se k zahájení nějakého jednání.

Po účinnosti min. nař. z 9. února 1919 č. 62 sb. zák. a nař. dal vlastník domu výpověď z bytu nájemci, který proti ní podal